

УДК 316.774

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В МІЖНАРОДНОМУ ТУРИЗМІ

О.І. Дутчак, Н.В. Івасіє

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

На сторінках статті окреслено основні етапи розвитку наукового дискурсу поняття «міжкультурна комунікація», розкрито сучасні наукові підходи до його розуміння. Окреслено основні параметри понять «культура» як комплексу успадкованих та усталених норм соціальної практики людей, які належать до певних національних чи етнічних спільнот. Розкрито значення міжнародного туризму як засобу виховання толерантності й розуміння різноманіття культур світу. Визначено роль міжнародного туризму у формуванні світоглядних і ціннісних орієнтацій, осмисленні та переосмисленні туристами життєвих цінностей, моральних норм. Розкрито значення міжнародного туризму як сфери глобальної міжособистісної комунікації, котра підготовлює, забезпечує, поширює та поглиблює взаємодію соціумів, етносів, народів, країн. Зроблено висновки про вплив міжнародного туризму на розвиток гуманістично орієнтованої комунікації та створення передумов координації сумісних цінностей великих груп людей, діалогу, позитивної глобалізації сучасного соціуму.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, міжнародний туризм, культура, ціннісні орієнтації, міжкультурна компетентність.

Вступ. Однією з найбільш динамічних тенденцій розвитку суспільства другої половини ХХ – початку ХХІ ст. стало глобальне розширення сфери туризму, яка характеризується тимчасовим і добровільним переміщенням масових людських потоків в інше географічне, природне та соціокультурне середовище з метою здійснення подорожі (мандрівки). Це зумовлено інтенсивним збагаченням спектра вітальних, культурних і духовних потреб сучасної людини, поглибленням багатоаспектної взаємодії соціумів, універсалізацією та глобалізацією системи економічних, політичних, культурних і комунікативних зв'язків, а також розвитком засобів комунікації.

Невід'ємною складовою міжнародного туризму, що пропагує сьогодні пізнання різних країн та культур, виступає міжкультурна комунікація. У такому контексті дослідження міжкультурної комунікації набуває особливої актуальності.

Мета статті полягає у аналізі актуальних теоретико-методологічних проблем розвитку міжкультурної комунікації у сфері міжнародного туризму.

Міжкультурна комунікація як обмін ціннісними надбаннями між людьми існувала завжди. З давніх часів виникали зв'язки, що сприяли взаємодії та взаєморозумінню різних

культури. У сучасних умовах спілкування народів набуло не тільки глобального характеру, але й вимагає нової гуманістичної спрямованості, яка б давала можливість людині успішно розвиватися на засадах єдності загальнолюдських і національних цінностей.

Виклад основного матеріалу. Особливості розвитку міжкультурної комунікації досліджують різні галузі знання, зокрема, соціологія, культурологія, культурна антропологія, лінгвокраїнознавство, етнолінгвістика, етнопсихологія тощо.

Вперше проблеми цього наукового напрямку були позначені історичною школою Ф. Боаса на рубежі XIX–XX ст. З ім'ям Боаса пов'язані ідеї, які настільки важливі в розвитку міжкультурної комунікації, що вимагають поваги і толерантності за нормами, цінностями і типам поведінки інших культур. Сам термін «міжкультурна комунікація» був вперше запропонований 1954 р. Д. Трагером і Е. Холлом. Завдяки Е. Холлу міжкультурна комунікація стала не тільки предметом наукових пошуків, але й самостійною навчальною дисципліною в багатьох вузах [7, с. 148].

Дослідження міжкультурних відмінностей, усвідомлення необхідності вирішення питань щодо співвідношення культури та комунікації, їх взаємозв'язку та взаємовпливу були представлені філософами ще з античних часів. Однак, розгляд явищ культури та комунікації у їх нерозривному зв'язку здійснюється, зокрема, у працях філософів XVII–XX ст.: Л. Вітгенштайна, Ю. Габермаса, Г. Гадамера, І. Гердера, І. Канта, Ф. Ніцше,

П. Сорокіна, І. Фіхте, З. Фройда, Ф. Шляєрмахера, О. Шпенглера та ін. [7].

Саме поняття міжкультурної комунікації виникає в середині XX століття і пов'язане з іменами таких вчених як Е. Голл, К. Клакхон, А. Кребер, Р. Портер, Д. Трагер. Теорії міжкультурної комунікації, що намагалися пояснити даний феномен з різних точок зору розробляли західні дослідники К. Бергер, С. Гантінгтон, Е. Гірш, Е. Голл, Г. Гофстеде, С. Даль.

Важливий внесок у вивчення міжкультурної комунікації як соціального феномену внесли такі російські вчені як Є. Верещагін, Т. Грушевицька, Б. Єрасов, Н. Іконнікова, В. Костомаров, В. Попков, А. Садохін, С. Тер-Мінасова, Н. Шамне [7]. В контексті міжкультурної комунікації також розглядаються проблеми глобалізації культури та взаємодії цивілізацій, обговорення яких відбувається на науково-теоретичних конференціях та круглих столах. Варто також зауважити, що міжкультурна комунікація як навчальна дисципліна вже викладається та досліджується в багатьох університетах США, країн Європи. Наприклад, лінгвістичні дослідження у сфері професійної комунікації, що пов'язані з культурним зіставленням, здійснювали Рон і Сюзан Сколлон [14].

Значний внесок щодо розробки зазначеної проблеми зробили також вітчизняні та зарубіжні дослідники, зокрема В. Воробйов, Ф. Бацевич, П. Донець, Д. Гудков, І. Ключанов, Ю. Прохоров, А. Вежбицька, С. Гюнтер та ін. [7].

Сучасна наука міжкультурну комунікацію визначає як взаємодію представників різних культур з ме-

тою досягнення взаєморозуміння. Сутність міжкультурної комунікації розкривається через зв'язок культури і комунікації, де провідну роль відіграє мова, як засіб спілкування та передачі культурної інформації [4]. Мова та культура існують у нерозривному взаємозв'язку. Але при спілкуванні крім вербальних засобів передачі інформації слід враховувати й інші, такі як: спосіб вираження емоцій, передачі інформації через жести, міміку, звичаї, традиції, вірування. Тобто міжкультурна комунікація включає в себе як вербальні так і не вербальні засоби спілкування. Міжкультурна комунікація ставить перед собою перш за все завдання уникнення труднощів при спілкуванні та дослідження різних проблем, аналіз та передбачення можливих проблем та шляхи їх уникнення.

Об'єктом міжкультурної комунікації є спілкування представників різних національних і лінгвокультурних спільнот, а предметом – прийняті в національних спільнотах мовні стереотипи і норми поведінки, спілкування, певні «культурні сценарії» різних дій, усталені моделі сприйняття та оцінювання предметів і явищ, соціально унормовані звички, традиції, ритуали, дозволи, заборони тощо.

Серед усіх можливих засобів комунікації, які створило людство, основною є мова, для якої комунікативна функція визначальна. Тому в центрі уваги міжкультурної комунікації також завжди перебуває мова, в якій віддзеркалюються ключові особливості людської особистості та всієї національно-культурної спільноти.

Знання мови іншого народу –

суттєвий складник міжкультурної комунікації і найперший крок до налагодження успішного спілкування між представниками різних націй і культур. Нетактовне для певної культури звертання до людини через незнання мовних особливостей може унеможливити спілкування ще до його початку. Необізнаність у системі метафоричних і символічних значень призводить до неправильних тлумачень та мовних порівнянь, на які так багаті мовні картини світу.

Однак знання мови і володіння нею не тотожні. Володіння мовою, тобто здатність вільно говорити і розуміти, мислити за допомогою мови, є природним явищем, універсальною властивістю, до якої змалку привчається людина і більшою мірою робить це автоматично, на межі свідомого і підсвідомого. Знання мови – це вже цілком усвідомлене сприйняття мови як скарбниці певних знань про людину і світ, які закарбовані в лексиці, фразеології, граматиці, інших способах мовного вираження. Знання мов у цьому сенсі слугує першоджерелом знань про національно-культурні особливості різних народів, формує міжкультурну компетентність, без чого неможливе досягнення взаємної поваги і розуміння. Завданням міжкультурної комунікації є формування міжкультурної компетентності, необхідних знань про різні народи та культури з метою уникнення міжетнічних і міжкультурних конфліктів та встановлення комфортних умов спілкування в різних сферах та життєвих ситуаціях [8].

З погляду міжкультурної комунікації, культура – це насамперед

успадковані та усталені норми соціальної практики людей, які належать до певних національних чи етнічних спільнот. Особливості такої соціокультурної діяльності зберігаються у колективній пам'яті («ментальній програмі»), прищеплюються змалку, матеріалізуються і пізнаються через системи культурних кодів [8].

Саме культура є основою міжкультурної комунікації, оскільки виступає чинником соціального розвитку, засобу гармонізації стосунків між людиною і природою, особистістю і суспільством. Комунікація, в свою чергу, є своєрідною передумовою функціонування і розвитку культури, оскільки збереження культури пов'язане з необхідністю передачі культурної інформації шляхом наслідування символічних форм як від одного покоління до іншого, так і від однієї культури до іншої. Констатовано, що у соціально-філософському розумінні культура є динамічною та багатогранною системою, яка пронизує всі аспекти життя суспільства, вступає у взаємний зв'язок з ним і визначає подальший розвиток та саморозвиток людини. Культура зберігає необхідний попередній досвід, але окремі її елементи модифікуються під впливом соціального запиту і розвитку. Особливої ваги набуває теза, що культура, завдяки особливостям свого функціонування, є однією із основ соціально-комунікативного процесу, оскільки комунікація передає не тільки смисли й сигнали, пов'язані з біологічним виживанням людини, але й має місце транслювання отриманого нею досвіду та результатів її творчої діяльності. На основі ґрунтового

аналізу комунікацію визначено як цілеспрямований процес передачі повідомлення, інформації з використанням правил та норм, необхідних для досягнення гармонізації [12].

Коди культури співвідносяться з давніми уявленнями людини і формують систему координат, яка містить і відтворює еталони культури, традиції, звичаї, поведінку та все життя певного національно-етнічного соціуму. Вони є своєрідними маркерами свідомості та підсвідомості, за якими упізнають належність до певної культури, ідентифікують її. Це мова, якою «говорить» культура, знаки, за допомогою яких вона себе виявляє. З першого погляду можна розрізнити архітектуру православного собору, католицького костьолу, мусульманської мечеті, буддійського храму. Достатньо одного прослуховування пісні, щоб здогадатись, якому народу – східному чи західному, південному чи північному – вона належить. Без спеціальної освіти можна визначити за національним одягом належність народів до загальних типів культур – європейської, східної, азіатської, африканської [8].

Одним із найцікавіших виявів культурних кодів є особливості комунікації між людьми, за якими пізнають темпераментних італійців, повільних естонців, стриманих британців, розкутих американців, емоційних греків або циган і т.д. На думку американського антрополога і лінгвіста Едварда Холла (1914–2009), «культура сама по собі є комунікацією, а комунікація культурою». Мову, яка є основним складником комунікації, також можна розглядати як самодостатню культур-

ну систему, що зумовило виникнення окремої науки – лінгвокультурології, яка вивчає взаємодію культури і мови, узагальнює всі можливі способи збереження і передавання інформації про культуру народу за допомогою мови [9].

Культурний код охоплює весь спектр матеріальних виявів життя і культури народів: артефакти, архітектуру, національно зумовлену символіку, музику, пісні, танці, ритуали, народні звичаї, національну кухню, а також різноманітні форми дозвілля, стосунків у родині і з друзями, навіть семантику кольорів, запахів і звуків, якими насичене життя нації [8].

Важливими є також рівень і глибина безпосередньої міжкультурної комунікації. Рівень комунікації визначається рівнем освітньої, моральної, культурної підготовленості суб'єктів, а також їх цільовою, мотиваційною та тематичною налаштованістю на ту чи іншу комунікацію, бажанням розкрити власну екзистенцію та віднайти «узгодження» з екзистенцією людини, яка є представником іншого народу, відмінної соціокультурної спільноти.

Результат такої комунікації не зникає безслідно, а зберігається у соціокультурній пам'яті суб'єктів і є відправною точкою наступної комунікації суб'єкта, що супроводжується збагаченням внутрішнього культурно-духовного світу в межах власного соціокультурного середовища. Внаслідок цього зміст і основні ідеї іншої культури та способу життя певною мірою стають «своїми», «привласнюються». Отже, хоча у туристичній комунікації бере участь лише певна

частина членів того чи іншого соціуму, проте міжкультурна комунікація між соціумами та народами аж ніяк не вичерпується результатами спілкування безпосередніх учасників туристичної подорожі, а розповсюджується на обидва соціуми або переважну їх частину. Міжкультурна комунікація, яка має масовий, безпосередній та насичений людськими смислами характер, є одним з найпотужніших чинників встановлення довіри між народами та гуманізації відносин між ними [12].

Міжкультурна комунікація є невід'ємним фактором туризму і домінантою міжнародної туристської діяльності. Туризм, у свою чергу, був і залишається важливою формою міжкультурних контактів, адже він зміцнює взаєморозуміння між народами, розкриваючи своєрідність кожного з них. Міжкультурна комунікація в туризмі відображає не лише пошуки культурної єдності, а й тенденції до збереження культурної своєрідності, тому туризм можна розглядати як форму міжкультурних контактів, як засіб збагачення культур. Н. Козирева зазначає, що туризм є діалогічною формою зустрічі культур, яка, з одного боку, сприяє поглибленню культурної самосвідомості й ідентифікації того, хто подорожує, а з іншого, призводить до взаємозбагачення культур завдяки взаємообміну культурним досвідом [5, с. 27].

У процесі міжкультурної комунікації відбувається певна трансформація ціннісних орієнтацій туристів, яка втілюється в переосмислення власних життєвих цінностей, наповнення їх гуманістичними смислами

та спрямованістю. Йдеться не лише про вплив на людей зустрічі з іншим, чужим буттям, але й про відкриття ними неусвідомлюваних раніше особливостей власного культурного горизонту, який повніше розкривається лише після повернення з туристичної подорожі. Тому, як доводиться в роботі, відбувається не тільки пізнання іншого буття, але й певне культурне та соціальне самопізнання. Глибина й ефективність такої міжкультурної комунікації визначається тим, як цей процес активізує екзистенційні структури особистості, її світогляд, ціннісні орієнтації та горизонти культурного освоєння світу. Це ж визначає людиновимірний гуманістичний зміст комунікації між культурами, соціумами, народами, що реалізується у туризмі [12].

Для досягнення взаєморозуміння під час міжкультурного спілкування важливою умовою є вивчення та засвоєння стереотипів поведінки, адже в них проявляються найтипівіші риси, що характеризують той чи інший народ чи культуру. Стереотипи з одного боку, дають хибні уявлення про культуру, з представниками якої відбувається міжкультурний контакт, а з другого боку, вони допомагають зрозуміти причини поведінки й особливості ставлення комунікантів один до одного. У процесі формування готовності до міжкультурної комунікації проблему стереотипів слід вивчати для того, щоб чітко розуміти як власну культуру сприймають представники інших культур і здійснювати спілкування з урахуванням традиційних уявлень і національних особливостей.

Посівши провідне місце в еко-

номіці й обміні культурними ідеями та цінностями, міжнародний туризм стає засобом виховання толерантності – поваги, сприйняття й розуміння різноманіття культур світу. Толерантність передбачає уміння комунікантів сприймати певні факти з іншої культури, особливо якщо вони відрізняються від норм і звичаїв власної культури, що призводить до прагнення зрозуміти і безконфліктно прийняти відмінну точку зору. Як зазначає М. Соколова однією з головних умов успішної міжкультурної комунікації є ставлення до партнера по комунікації не як до суперника, а прагнення до уникнення нав'язування ідей, до гармонізації діалогу, що є основою розвитку культур [13, с. 48].

Комунікація в подорожі може бути запланованою або незапланованою. Це може бути стихійна комунікація туристів у місцях курортного відпочинку, наприклад, на морському або гірському курорті. Іншою буде комунікація туристів, які відвідують історико-культурні пам'ятки, а ще іншою – у паломницькому туризмі чи у бізнес-туризмі.

Рівень міжкультурної, міжсоціальної комунікації в туризмі визначається, окрім іншого, рівнем особистісного та цивілізаційного розвитку представників різних соціумів, які безпосередньо контактують між собою. Міжкультурна міжособистісна комунікація не зникає після повернення туристів з подорожі, але триває в їхньому власному соціокультурному середовищі. Духовно й культурно збагачені після подорожі, туристи переносять міжкультурний, міжцивілізаційний комунікативний процес

у власний соціокультурний простір, реінтерпретуючи сприйняті під час подорожі запозичені, а також експліковані завдяки міжкультурному діалогу власні колективно-позасвідомі соціокультурні моделі [6].

Туристичні організації та усі суб'єкти туристичної діяльності зацікавлені в тому, щоб іноземні туристи були задоволені, а цього важко досягнути без урахування їх культурної приналежності. Щоб уникнути небажаних конфліктів та непорозумінь, персонал готелів, працівники туристичних бюро, екскурсіводи повинні бути обізнані з культурними особливостями, законами спілкування, комунікативними табу своїх клієнтів [4].

Завдяки міжнародному туризму відкривається нові види і форми спілкування, головною умовою успішності яких є взаєморозуміння, терпимість і повага до різних культур. Міжнародний туризм є важливою формою міжкультурних контактів. Міжкультурна комунікація в туризмі відображає не лише пошуки культурної єдності, а й тенденцію до збереження культурної своєрідності, тому туризм можна розглядати як форму міжкультурних контактів та як засіб збагачення культур [11, с. 2]. Завдяки туризму міжкультурні контакти стають частішими, а отже, міжнародна комунікація стає важливою складовою туристичної діяльності. Міжнародний туризм став визначальним чинником соціальної та культурної інтеграції, він сприяє зміцненню єдності суспільства, поглиблює своїми засобами та можливостями знання конкретних людей та народів в цілому одне про одного, забезпечує культурні зустрічі та спіл-

кування.

Міжнародний туризм мотивує не лише пізнання інших культур, але й дає можливість досягнути власне місце в світі. Турист як представник окремої етнічної або соціальної спільноти є носієм самобутньої культури. Подорож дає змогу чіткіше зрозуміти своє «я» в полікультурному суспільстві туризм сприяє культурній ідентифікації людини та здатен створити підґрунття для міжкультурного діалогу. Адже подорожуючий долає культурні бар'єри через встановлення діалогу з представниками інших культур [9].

Вже сьогодні міжнародний туризм є сучасним фундаментальним інструментом комунікації між людьми, між природними і штучними системами, людиною і суспільством, людиною і владою. У сучасну епоху глобалізації і міжкультурної комунікації міжнародний туризм як культуротворююча сила соціального буття є результатом довгої історичної еволюції, і носить достатньо розвинутий і самостійний характер, що дозволяє розцінювати його як активну культуротворюючу силу, що впливає на соціальні процеси. В історичній ретроспективі і в наші дні туризм не тільки виявився інструментом діалогу культур, що тягне за собою формування культурної спільноти країн і народів, але також є необхідність в діалог між культурами. Туризм виявився інструментом відсторонення реальності, що забезпечує формування культурної самосвідомості і виступає основою раціональної культури [6].

В цілому слід відмітити, що міжнародний туризм став одним із значущих сучасних факторів протистояння

викликам сучасного світу в умовах глобалізації і міжкультурної комунікації, тому виконує важливу місію у світовому гуманітарному розвитку. Міжнародний туризм, таким чином, є надзвичайно багатоманітним явищем як і багатоманітна сама діяльність людини. Туризм виступає як основне джерело і найвищий прояв людської свободи, потреба розвитку творчості і сутнісних сил особистості, самопізнання себе як суб'єкта туристичного процесу, виявлення самодіяльності індивіда, відтворення людини у всій її багатоманітності та розвитку міжкультурної комунікації культур та індивідів [1, с. 32].

Аналізуючи вище окреслену проблематику, можна зробити ряд наступних висновків.

По-перше, міжкультурній комунікації в міжнародному туризмі присвячений широкий, як часовому, так і в територіальному вимірі, науковий дискурс.

По-друге, об'єктивно існуюче явище – міжнародний туризм – активно дає поштовх до розвитку міжкультурних комунікацій та обміну інформацією між туристами, а також поглибленому вивченню їх поглядів на життя, традицій, звичаїв, історії, вірувань. Сприяє вивченню як мови тієї чи іншої країни, так і невербальних засобів спілкування.

По-третє, міжкультурна комунікація в міжнародному туризмі, маючи складові соціальної взаємодії та комунікації, виконує по відношенню до інших сфер життєдіяльності суспільства здебільшого функцію комунікації, котра орієнтована передусім на встановлення відносин довіри та вза-

єморозуміння, стимулює взаємодію інших сфер життєдіяльності суспільства, спрямовує соціальну взаємодію в русло солідарності, створює передумови координації спільних цінностей великих груп людей.

По-четверте, міжнародний туризм виконує важливу роль мережі гуманістично орієнтованої комунікації, котра є засобом і регулятором взаємодії між суспільними організаціями, які належать до найрізноманітніших соціальних систем, гуманізуючи відносини між ними, зближуючи їхні ціннісні орієнтації, розширюючи можливості узгодження, координації їхніх сумісних дій відповідно до природних, економічних, соціальних, політичних, історичних, культурних умов кожного з них. Міжнародний туризм є важливим чинником позитивної глобалізації сучасного соціуму, який сприяє перетворенню протистояння культур в їх діалог, збереженню природної та культурної спадщини, створює нові зони соціальної зайнятості та, за самою своєю природою, має більший, ніж інші суспільні феномени, потенціал щодо створення атмосфери взаєморозуміння та довіри між народами.

По-п'яте, аналіз окремих аспектів міжкультурної комунікації дозволяє стверджувати, що в процесі її розвитку відбувається формування ціннісних орієнтацій, відбувається осмислення та переосмислення туристами життєвих цінностей, світоглядних орієнтацій та культурних горизонтів власної свідомості.

Література

1. Воронкова В.Г. Розвиток туризм-

му як соціального і культурного явища в умовах глобалізації та кроскультурної комунікації / В. Г. Воронкова // Наукові записки КУТЕП. – 2010. – Вип.8. – С. 23–35.

2. Донец П. Н. Основы общей теории межкультурной коммуникации / П.Н. Донец. – Харьков: Штрих, 2001. – 384 с.

3. Енциклопедичний словник-довідник з туризму / В. А. Смолій, В. К. Федорченко, В. І. Цибух [передмова В. М. Литвина]. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2006. – 372 с.

4. Кобзар Н.В. Готовність майбутніх менеджерів туризму до міжкультурної комунікації та її компоненти / Н.В. Кобзар // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2011. – № 14 (225). – Ч. I. – С. 48–52.

5. Козырева Н.Е. Межкультурная коммуникация в содержании туристского образования: дис.. на соискание уч. степени канд. пед. наук: спец 13.00.08. – «Теория и методика профессионального образования»/ Надежда Евгеньевна Козырева. – Сходня, 2001. – 148 с.

6. Любивий Я. В. Філософія туризму. Туристська діяльність як чинник глобальної синергії культур / Я.В. Любивий : [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела: http://tourlib.net/books_ukr/filotur18.htm.

7. Ляховин О.Б. Актуальні проблеми міжкультурної комунікації у сфері туризму (на матеріалі української, російської та німецької мов) / О.Б. Ляховин // Ученые записки Таврического национального университета имени В.И. Вернадского. – 2011. – № 2. – Т. 24(63). – Ч. I. – С. 148–152.

8. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація / В.М. Манакін. – К.: Академія. – 288 с.

9. Пархоменко І.І. Культурний туризм в контексті концепції культурного капіталу / І.І. Пархоменко // Гілея : науковий вісник : Збірник наукових праць. – К., 2011. – Вип. 55 (12). – С. 144–152.

10. Резнікова С.М. Особистість як

об'єкт та суб'єкт процесу міжкультурної комунікації : [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела: http://librar.org.ua/sections_load.php?s=sociology_demography

11. Светницька Н.В. Міжкультурна комунікація як інтегративний компонент туристичної освіти / Н.В. Светницька // Вісник Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. – 2012. – № 4 (239). – Ч. II. – С. 35–40.

12. Слободенюк Е.В. Туризм як чинник гуманізації відносин між народами: Автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.03 / Е.В. Слободенюк; Ін-т філос. ім. Г.С.Сковороди НАН України. – Одеса, 2003. – 19 с.

13. Соколова М.В. Роль туризму в кроскультурній комунікації і фактори, його определяющие / М.В. Соколова // Современные проблемы сервиса и туризма – 2008. – № 4. – С. 42–48.

14. Scollon R., Scollon S. Intercultural Communication: A discourse approach / R Scollon, S. Scollon. – Oxford : Blackwell, 2001. – 316 p.

Dutchak H.I., Ivasiv N.V. THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PROBLEMS OF THE DEVELOPMENT OF INTERCULTURAL COMMUNICATION IN INTERNATIONAL TOURISM. The article outlined the main stages in the development of scientific discourse of the concept «intercultural communication», revealed modern scientific approaches to its understanding. There were defined the basic parameters of the concepts of «culture» as a set of inherited and established norms of the social practice of people, who belong to certain national or ethnic communities. There was uncovered the importance of international tourism as a means of building tolerance and understanding of cultural diversity

in the world. There was determined the role of international tourism in shaping the ideological and value orientations, thinking and rethinking of tourists' values, moral norms. The International tourism motivates not only the knowledge of other cultures, but also makes it possible to understand the proper place in the world. There was uncovered the communication, which prepares, provides, extends and deepens the interaction of societies, ethnic groups, nations, countries. There were made conclusions about the broad scientific discourse of the intercultural communication; on the impact of international tourism on the development of humanistic oriented communication and creating preconditions for coordination the compatible values of large groups of people, dialogue, positive globalization of modern society.

Keywords: intercultural communication, international tourism, culture, values, intercultural competence.

Дутчак Е.И., Ивасив Н.В. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ В МЕЖДУНАРОДНОМ ТУРИЗМЕ. На страницах статьи обозначены основные этапы развития научного дискурса понятия «межкультурная коммуникация», раскрыты современные научные подходы к его пониманию. Определены основные параметры понятия «культура» как комплекса унаследованных и устоявшихся норм социальной практики людей, принадлежащих к определенным национальным или этническим общностям.

Раскрыто значение международного туризма как средства воспитания толерантности и понимания многообразия культур мира. Определена роль международного туризма в формировании мировоззренческих и ценностных ориентаций, осмыслении и переосмыслении туристами жизненных ценностей, моральных норм. Раскрыто значение международного туризма как сферы глобальной межличностной коммуникации, которая подготавливает, обеспечивает, распространяет и углубляет взаимодействие социумов, этносов, народов, стран.

Сделаны выводы о влиянии международного туризма на развитие гуманистически ориентированной коммуникации и создания предпосылок координации совместных ценностей больших групп людей, диалога, позитивной глобализации современного социума.

Ключевые слова: межкультурная коммуникация, международный туризм, культура, ценностные ориентации, межкультурная компетентность.